

Εισαγωγή στη Νεοελληνική Ιστορία

Ενότητα 4η: Φιλική Εταιρεία

Ελευθερία Μαντά,
Λέκτορας Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

4. Φιλική Εταιρεία

Περιεχόμενα ενότητας

---

4. Φιλική Εταιρεία

4.1 Το ιστορικό πλαίσιο

4.2 Η ίδρυση και οι ιδρυτές

4.3 Το σχέδιο και η κήρυξη της Επανάστασης

Σκοποί ενότητας

Σκοπός της Ενότητας είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στις συνθήκες ίδρυσης και ανάπτυξης της Φιλικής Εταιρείας, τη δράση και τη συμβολή της στην Ελληνική Επανάσταση.

Λέξεις-κλειδιά ενότητας

Φιλική Εταιρεία

Νικόλαος Σκουφάς

Εμμανουήλ Ξάνθος

Αθανάσιος Τσακάλοφ

4. Φιλική Εταιρεία (1/1)

Η ίδρυσή της αποτελεί τη σπουδαιότερη πολιτική ενέργεια του ελληνισμού.

Οργανώθηκε με επιτυχία η εθνική επανάσταση, τέθηκε το ζήτημα της εθνικής αποκατάστασης με νέους όρους: θεωρήθηκε ότι ήταν ευθύνη των Ελλήνων και όχι κάποιας ευρωπαϊκής δύναμης.

Το επίτευγμά της: η μετάδοση της αισιοδοξίας και του επαναστατικού ενθουσιασμού στη νέα γενιά των Ελλήνων, η διάδοση της ιδέας της εξέγερσης. Έχτισε και πρόσφερε τον κινητήριο μύθο για την απελευθέρωση.

4.1 Το ιστορικό πλαίσιο (1/1)

1814: Έναρξη του Συνεδρίου της Βιέννης. Οι Ευρωπαίοι ηγέτες προσπάθησαν να επιτύχουν μία συμφωνία που θα εγγυόταν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό την ευρωπαϊκή σταθερότητα.

Μετά την ήττα του Ναπολέοντα στο Βατερλό (1815), σχηματίστηκε η Ιερή Συμμαχία (Συναυλία της Ευρώπης), που συνεπαγόταν την κατίσχυση των συντηρητικών ιδεών ενάντια σε κάθε επαναστατικό ή απελευθερωτικό κίνημα.

4.2 Η ίδρυση και οι ιδρυτές (1/3)

Οδησός, καλοκαίρι 1814.

Πρωταγωνιστές: Ν. Σκουφάς, Εμμ. Ξάνθος, Αθαν. Τσακάλωφ. Προέρχονταν από κοινωνικά στρώματα μεσαίας οικονομικής εμβέλειας και κοινωνικού κύρους.

Σκοπός της επανάστασης θα ήταν «η ανέγερση και απελευθέρωση του Ελληνικού Έθνους και της Πατρίδος μας».

4.2 Η ίδρυση και οι ιδρυτές (2/3)

Ως το 1817 οι προσχωρήσεις ήταν ελάχιστες, το εγχείρημα αντιμετωπιζόταν αρνητικά.

Η μεταφορά της έδρας από την Οδησό στην Κωνσταντινούπολη (1817) αποτέλεσε σταθμό που έδωσε ώθηση στην ανάπτυξή της.

Σεπτέμβριος 1818-Απρίλιος 1820: περίοδος εντατικοποίησης της προσπάθειας και μαζικής στρατολόγησης, οι μυήσεις προχώρησαν με γρήγορο ρυθμό. Προετοιμασία στρατιωτικού σχεδίου για την εξέγερση.

4.2 Η ίδρυση και οι ιδρυτές (3/3)

Ανάγκη ανεύρεσης ενός επικεφαλής που θα αναλάμβανε την ηγεσία της οργάνωσης.

Πρώτη επιλογή ήταν ο Ιωάννης Καποδίστριας, τότε υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας. Ο ίδιος αρνήθηκε (αρχές 1820), καθώς έκρινε ότι οι περιστάσεις δεν ήταν κατάλληλες για τέτοιες προσπάθειες.

Δεύτερη επιλογή ήταν ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ανώτερος αξιωματικός του ρωσικού στρατού και υπασπιστής του τσάρου, που αποδέχθηκε την πρόταση (12-4-1820).

4.3 Το σχέδιο και η κήρυξη της Επανάστασης (1/3)

Ισμαΐλιο της Βεσσαραβίας, Οκτώβριος 1820. Οι βασικές γραμμές του σχεδίου δράσης:

- i. Άμεση κήρυξη της επανάστασης, στα τέλη Νοεμβρίου ή αρχές Δεκεμβρίου 1820.
- ii. Κέντρο θα ήταν η Πελοπόννησος, όπου θα έφθανε και ο Υψηλάντης με πλοίο από την Τεργέστη.
- iii. Πυρπόληση του οθωμανικού στόλου στην Κωνσταντινούπολη.
- iv. Εξέγερση των μισθοφορικών φρουρών στις παραδουνάβιες ηγεμονίες για πρόκληση αντιπερισπασμού.

4.3 Το σχέδιο και η κήρυξη της Επανάστασης (2/3)

Κήρυξη της Επανάστασης: Ιάσιο, 24-2-1821, με την κυκλοφορία της Γενικής Προκήρυξης «*Μάχου Υπέρ Πίστεως και Πατρίδος*». Σημειώθηκε αθρόα άφιξη εθελοντών από τις ηγεμονίες.

Η είδηση, που έφτασε στην Κωνσταντινούπολη την 1η Μαρτίου, προκάλεσε την αντίδραση του σουλτάνου Μαχμούτ Β΄, ο οποίος έδωσε εντολή στον πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄ να αφορίσει τους πρωτεργάτες.

4.3 Το σχέδιο και η κήρυξη της Επανάστασης (3/3)

Η στρατιωτική αντίδραση των Οθωμανών ήταν άμεση. Με τη συγκατάθεση της Ρωσίας, ισχυρές οθωμανικές δυνάμεις εισήλθαν στα εδάφη της Βλαχίας και μετά τη μάχη στο Δραγατσάνι (7-6-1821) η επανάσταση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες καταπνίγηκε.

Η κατάληξη αποδεικνύει πόσο η απόφαση ήταν παράτολμη για την εποχή της και υποτιμούσε τις δυνάμεις του αντιπάλου. Οι επαναστάτες είχαν ελλιπή αντίληψη της ευρωπαϊκής πραγματικότητας: Βρετανία, Γαλλία και Αυστρία θεωρούσαν ως υποκινητή της Επανάστασης τη Ρωσία, γι' αυτό πρόσφεραν διπλωματική υποστήριξη στο σουλτάνο.

Βιβλιογραφία

- *Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770-2000*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τ. 10.
- Dakin D., *Η ενοποίηση της Ελλάδας 1770-1923*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1984.

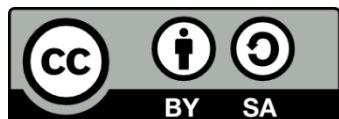

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Στυλιανή Καλτσογιάννη
Θεσσαλονίκη, 10/09/2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ